

ORIGEN

BERE PENTATEVH

HomGen 2: NOETOVA BARKA

Dobesedna razlaga

1. Ko začnemo govoriti o barki, ki jo je zgradil Noe po božjem ukazu, si najprej pogledajmo tisto, kar je povedanega o njej dobesedno <secundum litteram>. Zastavili si bomo vprašanja <quaestiones>, s katerimi nam mnogi običajno ugovarjajo, poiskali pa tudi njihove razrešitve <absolutiones>, kakor so nam jih izročili predniki. Tako se bomo lahko, ko bomo tako postavili takšne temelje, povzpeli od besedila zgodbe <ab historiae textu> k skrivnostnemu in alegoričnemu pomenu duhovnega razumevanja <ad spiritalis intelligentiae ... sensum> in bomo lahko, če je v tem vsebovana kakšna skritost <arcanum>, le-to razkrili, ko nam bo Gospod razodel vedenje svoje besede.

Najprej predložimo tisto, kar je napisano. Takole pravi: *Bog je rekel Noetu: "Predme je prišel konec vsakega človeka, kajti zemlja je polna njihovih pregreh; zato, glej, jih bom uničil z zemljo vred. Ti pa si izdelaj barko iz kvadratnega lesa. Na barki naredi gnezda tu in gnezda tam in jo od znotraj in od zunaj premaži z zemeljsko smolo. Takole naredi barko: barka naj bo dolga tristo komolcev, široka petdeset in visoka trideset komolcev. Zgoraj jo zaključi na en komolec. Ob strani napravi vhod v barko. Naredi jo tako, da bo imela spodaj dve nadstropji, zgoraj pa tri.*¹ Kmalu nato doda: *Noe je storil vse, kakor mu je Gospod Bog zapovedal, tako je storil.*²

Oblika ladje

Najprej se torej vprašamo, kakšen videz <habitus> in obliko barke si moramo predstavljati. Iz tega, kar se pokaže iz opisanega, si jo predstavljamo kvadratno, tako da se ob dviganju oži od spodaj navzgor, kjer se zoži na en komolec. Rečeno je namreč, da so ji dali pri temelju tristo komolcev dolžine in petdeset širine, da so jo dvignili trideset komolcev, da pa je imela vrh tako ozek, da je imel samo komolec v dolžino in širino.

Notranja bivališča

V notranjosti pa je tisto, kar se imenuje "spodaj", v "dveh nadstropjih", to pomeni, da ima bivališča v dveh vrstah, zgornji del pa je v treh nadstropjih; lahko bi rekli, da so tam sobe v treh vrstah. Toda ta razdelitev bivališč je zgloda takšna zato, da je bilo mogoče ločiti različne živali in zveri po različnih prostorih glede na vrste in tako držati ločene mirne in šibke od divjih zveri. Ta ločena bivališča so se imenovala gnezda.

¹ Mt 6,13-16.

² 1 Mz 6,22.

Gradivo

Rečeno je, da je les kvadraten. To je zato, da se lažje prilega en kos k drugemu in se onemogoči vdor vode med poplavo potopa, medtem ko so bila stičišča od zunaj in znotraj zamašena z zemeljsko smolo.

Nadstropja

Izročilo nam pravi, in to ni neverjetno, da je spodnji del barke - o katerem smo malo prej rekli, da je zgrajen dvojno in se imenuje "dvonadstropen", medtem ko je zgornji del imenovan "trinadstropen" -, zato dvojen, ker so vse živali prebile na barki celo leto in je za celo leto bilo potrebno priskrbeti hrane in ne le hrane, ampak tudi pripraviti prostor za prebavljeno, da ne bi same živali, še posebej pa ljudje imeli v nadlego smradu gnoja. Pravijo torej, da je bil spodnji del, ki je bil na dnu, namenjen takšnim potrebam in ločen, del takoj nad njim pa namenjen shranjevanju hrane. Za živali, ki se običajno hranijo z mesom, je namreč zgledalo potrebno, da se pripelje v velikem številu živali, katerih meso je služilo za hrano in omogočilo drugim preživetje za ohranitev rodu. Za druge pa je bilo potrebno v shrambe spraviti takšen živež, kakršnega zahteva njihova naravna raba. Poročajo, da je bil torej spodnji del, imenovan "dvonadstropni", namenjen tem potreban. Zgornji del pa je bil namenjen za bivanje živali. Tam so spodaj bivale divje in nevarne živali in kače; takoj nad njimi so bile staje mirnejših živali; končno so nad vsemi na vrhu imeli bivališče ljudje, namreč tisti, ki se po časti in razumu odlikujejo bolj kot vsi. Kakor je rečeno o človeku, da z razumom in modrostjo prekaša vse, kar je na zemlji, tako je bil tudi postavljen na višje mesto nad vse živali, ki so bile na barki.

Vrata

Izročilo nadalje poroča, da so bila vrata, ki so bila narejena, kot pravi Sveto pismo, ob strani, na tistem kraju, da je bil spodnji del, imenovan dvonadstropni, pod njimi, zgornji del, imenovan trinadstropni, pa se je imenoval zgornji prav zaradi tega, ker je bil nad vrati. Ko so živali tam vstopile, so jih razdelili po svojih krajih, kakor smo prej povedali, upoštevajoč primeren razpored.

Zavarovanje samih vrat pa se ne izvede samo s človeškimi sredstvi. Kako jih je bilo namreč mogoče potem, ko so bila zaprta in ni bilo več človeka zunaj barke, zamazati z zemeljsko smolo od zunaj. Nedvomno je bila potrebna božja moč, da ne bi vdrla voda skozi odprtino, ki je ni zaščitila človeška roka. Zato torej Sveto pismo potem, ko pove o ostalih rečeh: da je Noe naredil barko in pripeljal vanjo živali in sinove in njihove žene, o vratih barke ne pove, da bi jih zaprl Noe, ampak pravi, da je *Gospod Bog zaprl od zunaj vrata barke in tako se je začel potop.*³ Bodimo pozorni, da po potopu ni rečeno, da bi Noe odprl vrata, ampak *lino*, ko je *izpustil krokarja, da bi ugotovil, ali so vode odtekle s površja zemlje.*⁴

Hrana

Da pa je Noe prinesel na barko hrano za vse živali in zveri, ki so z njim vstopile, poslušaj in razumi iz besed, ki jih je Gospod rekel Noetu: *Ti pa si vzemi vsakršnega*

³1 Mz 7,16-17: Gospod pa je zaprl vrata za njim. In potop je bil ...

⁴Prim. 1 Mz 8,6-8: Preteklo je še štirideset dni in Noe je odprl lino, ki jo je naredil na ladji, in izpustil krokarja. Ta je odletel, a se je vračal in spet vzletaval, dokler vode na zemlji niso usahnile. Nato je Noe spustil golobico, da bi ugotovil, ali so vode odtekle s površja zemlje.

živeža, kar se jé, in ga spravi pri sebi, da se boste mogli hraniti ti in oni.⁵ Da je Noe storil, kar mu je zapovedal Gospod, poslušaj in razumi Sveto pismo, ki pravi: *Noe je storil vse, kar mu je Bog zapovedal, tako je storil.*⁶

Prostor za odpadke

Gotovo Sveto pismo ne govori nič o prostorih, za katere smo rekli, da so ločeni za živalski gnoj, a izročilo o tem poroča. Zdi se namreč primerno, da se molči o tem, kar dovolj jasno uči doslednost samega razuma. In ker to ne bi bilo ravno vredno prilagoditi duhovnemu pomenu, je Sveto pismo to upravičeno zamolčalo, saj svoje pripovedi raje ponuja za alegorično razlaganje.

Splošna popolnost barke

Kar pa zadeva neogibnost <necessitatem> dežja in poplave, ne bi bilo mogoče dati primernejšega videza kot ta, da se z višave, z nekakšne strehe, zožene proti vrhu razliva pogubni dež, in da spodnji del stoji trdno v vodah zaradi kvadratne oblike. Tako se ne more ne nagniti ne potopiti niti zaradi navala vetrov niti zaradi poriva valov niti zaradi nemira živali, ki so notri.

Apelovi⁷ ugovori

2. Spričo vsega tega, tako večje zgrajenega, pa nekateri postavljajo ugovore <obiciunt quaestiones>, zlasti Apel, ki je bil učenec nekega Markiona, toda ni toliko sledil hereziji, ki jo je prevzel od učitelja, ampak si je izmislil drugo. On torej hoče trditi, da Mojzesovi spisi nimajo v sebi nič božje modrosti in nič delovanja Svetega Duha. S takimi izjavami še pretirava in pravi, da nikakor ni bilo mogoče, da bi majhen prostor lahko zaobsegel toliko vrst živali s hrano, ki naj bi zadoščala za vse leto. Rečeno je, da so na barko pripeljali *po dva in dva*⁸ od nečistih živali, to je po dva samca in po dve samici - to namreč pomeni ponavljanje besed -, od čistih pa *po sedem in sedem*,⁹ to je po sedem parov. Če je tako, pravi, kako naj bi opisani prostor sprejel vsaj samo štiri slone? In ko tako nadaljuje ugovor za vsako vrsto posebej, zaključí s temi besedami: "Očitno gre za izmišljeno zgodbo. In če je to tako, je jasno, da Sveto pismo ni od Boga."

Odgovor na ugovor

Poslušalcem pa glede tega mi, ki smo se poučili pri modrih možeh, večjih v hebrejskih izročilih, in pri starih učiteljih, prinašamo tole spoznanje. Stari so rekli, da je Mojzes, o katerem priča Sveto pismo, da *se je izobrazil v vsej egipčanski modrosti*,¹⁰ na tem mestu zapisal število komolcev glede na geometrijsko vedo, v kateri so bili zlasti močni Egipčani. Geometri pa imajo navado, da govorijo na način, ki mu rečejo "potenca". En komolec torej v zmnožku treh števil <ex solido> in kvadratu <quadrato>

⁵1 Mz 6,21: Ti pa si vzemi vsakršnega živeža, kar boš potreboval za hrano, in ga spravi pri sebi, da se boste mogli hraniti ti in oni.

⁶1 Mz 6,22: Noe je to storil; prav tako, kakor mu je Bog zapovedal, tako je storil.

⁷Markionov učenec, ki je Sveto pismo razumel kot mit. Živel je konec 2. stol.

⁸Prim. 1 Mz 6,19: In od vseh živali, od vsega mesa, spravi po dvoje v ladjo, da bodo skupaj s teboj ostale pri življenju! Naj bodo samci in samice!

⁹Prim. 1 Mz 7,2: Od vseh čistih živali vzemi s seboj po sedem parov, samce in samice, od živali pa, ki niso čiste, vzemi po dvoje, samca in samico.

¹⁰Prim. Apd 7,22.

pomeni ali šest komolcev, če vzamemo splošno, ali pa tristo komolcev, če vzamemo natančno.¹¹ Naj vzamemo tako ali drugače, pri teh merah barke da dolžina in širina toliko prostora, da more vsebovati semena vse zemlje za obnovo in zemetke vseh živih bitij, iz katerih se bodo obnovile vrste.

Toliko je povedanega o tem, kar zadeva zgodbo <historiam>, proti tistim, ki skušajo napadati spise Stare zaveze, češ da vsebujejo nemogoče in nerazumne stvari.

Duhovna razlaga

3. Zdaj pa najprej molimo k njemu, ki edini lahko odgrne zastor na branju Stare zaveze,¹² potem pa poskusimo preiskati, kakšno duhovno zgradbo vsebuje čudovita gradnja te barke.

Potop, podoba Jezusovega prihoda

Kolikor mi dopušča majhnost mojega uma, mislim, da potop, s katerim je bil tedaj svet skoraj pokončan, nosi podobo tistega konca sveta, ki bo šele prišel. To je izrekel sam Gospod, ko je povedal: *“Kakor so v Noetovih kupovali, prodajali, gradili, se ženili in se možile in je prišel potop ter vse pokončal, tak bo tudi prihod Sina človekovega.”*¹³

V tem besedilu očitno na enak način opiše potop, ki se je že zgodil, in konec sveta, ki ga napoveduje. Kakor je bilo torej tedaj naročeno onemu Noetu, naj naredi barko in vanjo pripelje s seboj ne le sinov in bližnjih, ampak tudi različne vrste živali, tako je tudi našemu Noetu, ki je res edini pravični in edini popolni, Gospodu Jezusu Kristusu, ob dovrstitvi sveta naročeno od Očeta, naj si naredi barko iz kvadratnega lesa in ji da mere, polne nebeških skrivnosti <sacramentis>. To je namreč nakazano v psalmu, kjer je rečeno: *Zahtevaj od mene, in dam ti narode v dediščino, v lastnino konce zemlje.*¹⁴

Barka in oddelki, vera in njeni izrazi

Zgradil je torej barko in v njej naredil gnezda, to je nekakšne hrame, kamor so se spravile različne vrste živali. O njih pravi tudi prerok: *Pojdi, moje ljudstvo, stopi v svoje hrame, skrij se za kratek čas, dokler ne mine togota moje jeze.*¹⁵ To ljudstvo, ki se reši v Cerkv, se torej primerja z vsemi onimi tako ljudmi kot živalmi, ki so se rešili v barki.

Ker pa nimajo vsi enakih zaslug in niso enako napredovali v veri, zato tudi ona barka ne nudi vsem enega bivališča, ampak so spodnja dvonadstropna in zgornja trinadstropna, v njih pa se še delijo na gnezda, da se pokaže, kako tudi v Cerkv, čeprav so vsi, ki so v njej, iste vere in vse izmiva en krst, ne napredujejo vsi na en in isti način, *ampak vsak v svojem redu.*¹⁶

¹¹Grško besedilo ima tu samo kvadrat števila. Barka bi bila tako dolga 90000 komolcev oz. okrog 45 km. Rufin se je izognil tako, da je množil samo s 6, ki je zmnožek treh števil 1x2x3 (solidus). Tu imamo torej primer Rufinovega poseganja v besedilo.

¹²Prim. 2 Kor 3,14.

¹³Prim. Lk 17,26-27; Mt 24,

¹⁴Ps 2,8.

¹⁵Iz 26,20: *Pojdi, moje ljudstvo, stopi v svoje hrame in zakleni vrata za seboj, skrij se za kratek čas, dokler ne mine togota.*

¹⁶Prim. 1 Kor 15,23: vendar vsak po vrsti.

Razna bitja na barki: stopnje popolnosti

Tiste, ki živijo po razumni vednosti <per rationabilem scientiam> in so sposobni voditi ne le sebe, ampak tudi učiti druge,¹⁷ predstavljajo maloštevilni, ki so rešeni z Noetom in so povezani z njim v tesnem sorodstvu - zelo malo se namreč najde takih. Tako je tudi naš Gospod, pravi Noe, Kristus Jezus, imel malo bližnjih, malo otrok in sorodnikov, ki so bili lahko deležni njegove besede in sposobni dojeti njegovo modrost. To so tisti, ki so postavljeni na najvišjo stopnjo in nameščeni na vrhu barke.

Množica ostalih nerazumnih živih bitij ali tudi zveri pa se nahaja v spodnjih krajih, še najnižje pa so tisti, katerih divje zverinskosti niti blagost vere ni mogla omiliti. Malo višje od teh so tisti, ki kljub pomanjkanju razuma ohranjajo kar največ preprostosti in nedolžnosti.

Pravi Noe: Jezus Kristus

Tako vzpenjaje se po posameznih stopnjah prebivališč dospemo do samega Noeta - njegovo ime pomeni "počitek" ali "pravični" -, ki je Kristus Jezus. V onem Noetu se namreč ni izpolnilo, kar je rekel njegov oče Lameh: *Ta nam bo dal počitek od naših del, od žalosti naših rok in od zemlje, ki jo je Gospod Bog preklel.*¹⁸ Kako bi moglo biti res, da bi oni Noe dal počitek onemu Lamehu ali ljudstvu, ki je tedaj prebivalo na zemlji; ali kako bi bilo konec žalosti in muke v Noetovih časih, ali kako bi bilo z zemlje odvzeto prekletstvo, ki ga je dal Gospod? Saj se še bolj pokaže božja jeza in je zapisano, da je Bog rekel: *Žal mi je, da sem naredil človeka na zemlji,*¹⁹ in ponovno: *Izbrisal bom vse živo, kar je na zemlji,*²⁰ in je prikazana poguba živih kot znamenje največje razžalitve.

Pomisli na našega Gospoda Jezusa Kristusa, o katerem je rečeno: *Glejte, Jagnje božje, ki odjemlje greh sveta.*²¹ In drugje je o njem še rečeno: *Za nas je postal prekletstvo, da bi nas odkupil od prekletstva postave,*²² in drugje spet: *Pridite k meni vsi, ki ste utrujeni in obteženi, in jaz vam bom dal počitek in našli boste počitek svojim dušam.*²³ Če pomisliš nanj, boš ugotovil, da je on tisti, ki je resnično dal počitek ljudem in osvobodil zemljo prekletstva, s katerim jo je preklel Gospod Bog.

Temu duhovnemu Noetu, ki je ljudem dal počitek in odvzel greh sveta, je rečeno: *Ti pa si izdelaj barko iz kvadratnega lesa.*²⁴

Kvadraten les: oporniki vere

4. Poglejmo si torej, kaj pomeni "kvadraten les". Kvadratno je tisto, kar se ne nagiba z nobene strani, ampak, kakorkoli obrneš, stoji z zanesljivo in trdno stabilnostjo. Takšen je les, ki nosi vse breme živali od znotraj in valov od zunaj. Menim, da so to v Cerkvi učitelji, vzgojitelji in gorečni v veri. Ti namreč ljudstva, ki so nameščena znotraj, tolažijo z besedo opominjanja in z milostjo nauka, obenem pa se

¹⁷Prim. 2 Tim 2,2.

¹⁸1 Mz 5,29: Ta nas bo tolažil pri našem delu in trudu naših rok z zemljo, ki jo je Gospod preklel.

¹⁹1 Mz 6,7.

²⁰1 Mz 6,7.12.

²¹Jn 1,29.

²²Prim. Gal 3,13: Kristus pa nas je odkupil od prekletstva postave tako, da je za nas postal prekletstvo.

²³Mt 11,28-29.

²⁴1 Mz 6,14: Ti pa si izdelaj ladjo iz cipresovega lesa.

z močjo besede in z modrostjo razuma upirajo od zunaj napadajočim poganom, krivovercem in tistim, ki dvigajo valove vprašanj in nevihte razpravljanj.

Ali hočeš videti, kakšen razumni les <igna rationabilia> pozna Sveto pismo? Spomnimo se, kaj piše pri preroku Ezekielu: *Zgodilo se je: V enajstem letu, v tretjem mesecu, prvega v mesecu mi je prišla Gospodova beseda, rekoč: Sin človekov, reci faraonu, egiptovskemu kralju, in njegovi množici: Komu se primerjaš v svoji velikosti? Glej Asirijo, cipreso na Libanonu z lepim vejevjem, v senčnatem gozdu, visoke rasti. Njen vrh sega v oblake. Voda ji je dajala rast, brezno jo je napravilo visoko in vse svoje reke pripeljalo okoli nje in pošiljalo svoje potočke k vsem poljskim drevesom. Zato je po rasti prekašala vse poljsko drevje.*²⁵

Malo kasneje pa pravi: *Mnogo cipres v božjem rajju in borov ni bilo podobnih njenemu vejevju in jelke jim niso bile podobne. V božjem rajju ni bilo drevesa, ki bi ji bilo enako v njeni lepoti. Nevoščljiva so ji bila vsa drevesa, ki so bila v božjem rajju sladkosti.*²⁶

Ali opaziš, o katerih ali o kakšnih drevesih govori prerok? Kako opiše libanonsko cipreso, s katero ni mogoče primerjati nobenega drevesa, ki je v božjem rajju? In še to dodaja na koncu, da so bila vsa drevesa, ki so v božjem rajju, nevoščljiva. S tem po duhovnem razumevanju očitno pokaže, da se drevesa, ki so v božjem rajju, imenujejo razumna; v njih namreč opisuje nekakšno tekmovalnost s tistimi drevesi, ki so na Libanonu.

Zato pa premisli - da tudi to mimogrede omenimo -, ali ni treba tudi zapisanih besed: *Od Boga je preklet vsak, kdor visi na lesu,*²⁷ razumeti tako, kot tudi tisto, kar je rečeno nekje drugje: *Preklet človek, ki zaupa v človeka.*²⁸ Samo na Bogu smemo namreč viseti in na nikomer drugem, tudi če je o kom rečeno, da prihaja iz božjega raja. Tako je tudi Pavel rekel: *Tudi če bi vam mi ali pa angel iz nebes oznanjal drugačen evangelij, kakor smo vam ga mi oznanili, naj bo preklet!*²⁹ Ampak o tem na drugem mestu.

Smola: notranja in zunanja svetost

Videl si torej, kaj je kvadratni les, ki je kot nekakšen zid in obramba tistim, ki so znotraj, pred valovi, ki navaljujejo od zunaj, in ga je postavil duhovni Noe. Ta les je *od znotraj in od zunaj* premazan z zemeljsko smolo.³⁰ Graditelj Cerkve Kristus noče, da bi bil ti tak, kakršni so oni, *ki se na zunaj zdijo ljudem pravični, znotraj pa so mrtvaški grobovi.*³¹ Hoče namreč, da bi bil tako svet po telesu na zunaj kot čist po srcu navznoter, povsod oprezen in opremljen s krepostjo čistosti in nedolžnosti. To pomeni biti premazan z zemeljsko smolo od znotraj in od zunaj.

²⁵Ezk 31,1-5.

²⁶Ezk 31,8-9.

²⁷5 Mz 21,23.

²⁸Jer 17,5.

²⁹Gal 1,8.

³⁰Prim 1 Mz 6,14.

³¹Prim. Mt 23,27.

Dolžina, širina in višina: razsežnosti Kristusove skrivnosti

5. Potem je govor o dolžini in širini barke in o njeni višini. Pri tem so navedena neka števila, ki so posvečena z neizmernimi skrivnostmi. Preden pa spregovorimo o številih, si pogledjmo, kaj pomeni dolžina, širina in višina.

Ko apostol na nekem mestu še bolj mistično govori o skrivnosti križa, takole pravi: *da bi mogli doumeti, kolikšna je širokost in dolgost in visočina in globočina*.³² Globočina in visočina pomenita isto, samo da je višina videti razdalja, ki jo merimo od spodaj navzgor, globočina pa se začne zgoraj in se spušča navzdol. Potemtakem torej božji Duh tako po Mojzesu kot po Pavlu razglaša podobe neizmernih skrivnosti. Ker je namreč Pavel oznanjal skrivnost Kristusovega spusta, je omenil globočino, kakor da bi prišel od zgoraj navzdol; Mojzes pa zato, ker oznanja rešitev tistih, ki so po Kristusu kot od šibe potopa oteti iz pogube in propada tega sveta, iz globin v višave in nebesa, pri meri barke ne omenja globine, ampak višino, kakor da bi se vzpenjali od zemeljskega in nizkega k nebeškemu in vzvišenemu.

Omenjene so tudi številke: tristo komolcev dolžine, petdeset širine in trideset višine.

Tristo je trikrat po sto. Število sto pa je od vseh najbolj polno in najbolj popolno. Vsebuje skrivnost vsega razumnega stvarstva, kakor beremo v evangelijih, kjer je rečeno, da je imel *nekdo sto ovac*. *Ko ena od njih zaide, jih pusti devetindevetdeset v gorovju in se spusti iskat njo, ki je zašla. In ko jo najde, jo zadene na rame in jo pridruži onim devetindevetdesetim, ki niso zašle*.³³ Ta številka sto pomeni vse razumno stvarstvo, izhaja pa iz Trojice in prejema dolgost življenja, to je milost nesmrtnosti, od Očeta po Sinu in Svetem Duhu; zato je število potrójeno. Enako lahko tudi kdo raste k popolnosti po milosti Trojice; in lahko kdo tistega, ki je zaradi nevednosti izpadel iz števila sto, po priznanju Trojice vrača med tristotere.

Širina pa ima število petdeset. To število je posvečeno vračilu in odpuščanju. Po postavi je bilo namreč vsako petdeseto leto vračilo, to je: če je kdo komu odvzel posest, jo je ta dobil nazaj; če je svobodnjak padel v suženjstvo, je znova dobil svobodo; dolgovi so bili odpisani, izgnanec se je vrnil domov.

Duhovni Noe torej, Kristus, je v svoji barki, v kateri osvobaja človeški rod od pogube, to je v svoji Cerkvi, postavil tudi število odpuščanja petdeset na širini. Ko bi vernikom ne bil podelil odpuščanja grehov, se Cerkev ne bi razprostrla v širjavo po vsem zemeljskem krogu.

Število višine trideset pa vsebuje podobno skrivnost kot tristo. Kar je tam sto, naredi tukaj trikrat pomnožena desetica.

Na vrhu pa se število vse zgradbe zaključi v enici, ker je *en Bog Oče, iz katerega je vse, in en Gospod*³⁴ in *ena vera Cerkve, en krst, eno telo in en Duh*,³⁵ in vse hiti k enem koncu božje popolnosti.

Toda tudi ti, ki to poslušáš, če posvetiš prosti čas <ex otio> Svetemu pismu, boš našel premnogo veličastnih dogodkov, ki so se zgodili v številu tristo ali petdeset. Trideset let je bil star Jožef, ko so ga privedli iz ječe in je prejel vladarstvo nad vsem

³²Ef 3,18.

³³Prim. Lk 15,4-5: Kdo izmed vas, ki ima sto ovac, pa izgubi eno od njih, ne pusti devetindevetdesetih v puščavi in gre za izgubljen ovc, dokler je ne najde? In ko jo najde, jo vesel zadene na rame; in Mt 18,12-13: Kaj se vam zdi? Če ima neki človek sto ovc in ena od njih zaide, ali ne bo pustil devetindevetdesetih v gorovju in šel iskat tisto, ki je zašla? In če se mu posreči, da jo najde, resnično, povem vam, se je veselil bolj kakor devetindevetdesetih, ki niso zašle.

³⁴1 Kor 8,6.

³⁵Ef 4,5.4.

Egiptom, da bi po božjem sklepu odvrnil pogubo grozeče lakote. Pravijo, da je bil trideset let star Jezus, ko je prišel h krstu in *je zagledal nebesa, ki so se razpirala, in božjega Duha, ki se je spuščal nadenj kakor golob.*³⁶ Tam se je tudi začela odkrivati skrivnost Trojice. In še mnogo podobnega boš našel.

Našel boš pa tudi petdeseti dan kot praznik nove žetve.³⁷ In od plena Midjancev je bila Gospodu darovana petdesetina.³⁸ Našel boš tudi, da je Abraham s tristotimi premagal Sodomljane,³⁹ in Gideon je zmagal s tristotimi, ki so z jezikom lokali vodo.⁴⁰

Vrata pa niso niti spredaj niti zgoraj, ampak postavljena postrani in počez. Čas božje jeze je - *Božji dan je dan jeze in besa,*⁴¹ kakor je pisano: Čeprav bo videti, kakor da so nekateri rešeni, jih bo mnogo, ki jih bodo njihove zasluge obsodile, uničenih in bodo pogubljeni. In ker je ta čas čas božje jeze, so vrata počez, da bi se pokazalo, kar je povedano po preroku: *Če se mi boste postavljali povprek, bom tudi jaz v srdu postavil proti vam počez svojo jezo.*⁴²

Potem si poglejmo tudi o tem, ko pravi, da je ločeno *spodaj dvonadstropno in zgoraj trinadstropno*. Ali morda s tem noče povedati to, kar je rekel apostol, *da se v Jezusovem imenu pripogne vsako koleno teh, ki so v nebesih, na zemlji in pod zemljo.*⁴³ In ali ne pomeni na barki spodnje od vsega tisto, kar je apostol označil kot "tisti pod zemljo", naslednje od tega, zgornje, bi bili "tisti na zemlji", trinadstropno zgoraj, kar se razume skupaj pa bi bili "tisti v nebesih". Med temi pa je treba razlikovati po zaslugah tiste, ki se lahko po apostolu Pavlu *povzpnejo do tretjega neba.*⁴⁴

Posamezna gnezda tu in gnezda tam, ki jih je veliko narejenih na barki, pa nakazujejo, da je pri Očetu mnogo bivališč.⁴⁵

Katero podobo pa naj ohranimo o živalih in zvereh ter živini in o ostalih različnih živih bitjih, če ne tiste, ki jo pokaže Izaija, ko pravi, da bo v Kristusovem kraljestvu volk z jagnjetom, leopard s kozličkom, lev in vol bosta skupaj hodila na pašo; njihovi mladiči pa se bodo skupaj hranili s senom. Vrhu vsega bo majhen deček - nedvomno takšen, o kakršnem je govoril Odrešenik: *Če se ne spreobrnete in ne postanete kakor ta otrok, ne pridete v nebeško kraljestvo*⁴⁶ - v gadjo luknjo vtikal roko in mu ne bo nič škodilo.⁴⁷ Ali pa tudi tisto podobo, za katero nas Peter uči, da se je zdaj uresničila v Cerkvi, ko poroča, da je gledal videnje. V njem so bili v enem platnenem prtju vere vsebovani vsakršni štirinožci in zveri zemlje in ptice neba, skupaj pa so jih držali štirje vogali evangelija.

³⁶Mr 1,10.

³⁷Prim. 3 Mz 23,16; 5 Mz 16.

³⁸Prim. 4 Mz 31,28.30.

³⁹Prim. 1 Mz 14,14.

⁴⁰Prim. Sod 7,6.8.

⁴¹Sof 1,15.

⁴²3 Mz 26,27-28.

⁴³Flp 2,10.

⁴⁴Prim 2 Kor 12,2.

⁴⁵Prim. Jn 14,2.

⁴⁶Mt 18,3.

⁴⁷Prim. Iz 11,6-8.

Moralna razlaga

6. Ker pa je Bog ukazal zgraditi barko, ki jo skušamo opisati, ne le dvonadstropno, ampak tudi trinadstropno, se potrudimo in k temu dosedanjemu dvojnemu razlaganju po božji zapovedi dodati še tretje.

Upravičenje moralnega pomena

Prvo, ki je za nami, je zgodovinsko in kot nekakšen temelj, postavljeno čisto spodaj. Drugo, mistično, je odličnejše in bolj vzvišeno. Kot tretje, če ga zmoremo, bomo dodali moralno razlaganje. Prav to je namreč pomenljivo, da ni rekel samo dvonadstropno in potem umolknil, niti samo trinadstropno in odnehal, ampak je, ko je rekel dvonadstropno, dodal še trinadstropno. Zgleda, da ta razlaga, ki jo imamo v rokah, ni brez skrivnosti. Kajti prav takšno razlago označuje kot trinadstropno. Ker pa v božanskih Pismih ne more vedno obstati zgodovinska sosledica, ampak jo včasih zmanjka <deficit>, kot na primer tam, kjer je rečeno: *Trn raste v roki pijanca*,⁴⁸ in ko je o templju, ki ga je zgradil Salomon, rečeno: *Pri zidanju božje hiše se ni slišal glas kladiva ne sekire*.⁴⁹ Pa tudi v Tretji Mojzesovi knjigi, ko je naročeno, da morajo duhovniki pregledati gobavost na stenah, usnju ali tkanini in jo očistiti.⁵⁰ Zaradi tega in podobnega je zgrajena barka ne le trinadstropno, ampak tudi dvonadstropno, da bi vedeli, da v Svetem pismu ni vedno trojnega pomena, ker nas ne spremlja vedno dobesedni pomen <historia>, ampak je včasih vključen v razlago samo dvojni pomen.

Poskusimo torej izreči še tretjo razlago z moralnega stališča <secundum moralem locum>.

Barka in njene mere

Če se kdo lahko spričo naraščajočega zla in preplavljajočih grehov spreobrne od bežečih, pogublajočih se in minevajočih reči ter prisluhne božji besedi in nebeškim zapovedim, ta gradi znotraj svojega srca barko odrešenja in v sebi tako rekoč posvečuje knjižnico božanske besede. V njej pa za dolžino, širino in višino postavlja vero, ljubezen in upanje. Vero v Trojico razteza do dolžine življenja in nesmrtnosti, širino utemeljuje s čutom ljubezni, odpuščanja in dobrohotnosti, višino upanja postavlja pokonci do nebeških in vzvišenih reči. Ko biva na zemlji, *ima domovino v nebesih*.⁵¹ Celoto svojih dejanj namreč zvaja na eno. Ve namreč, da *sicer vsi tečejo, samo eden pa prejme venec*,⁵² tisti namreč, ki v raznolikosti misli in nestalnosti duha ni razdeljen <multiplex>.

Kvadraten les, zemeljska smola, živali

Toda te knjižnice ne gradi iz divjega in neobdelanega, ampak iz kvadratnega lesa, umerjenega po črti pravšnosti; to je, ne iz svetnih avtorjev, ampak iz knjig prerokov in apostolov. Oni so namreč bili obtesani v raznolikih preizkušnjah, posekali in odsekali so jim vse grehe, zato je njihovo življenje kvadratno, z vseh strani uravnoteženo. Kajti tudi avtorje posvetnih knjig lahko imenujemo *visoka drevesa* in

⁴⁸Prg 26,9: Trn se zabode v roko pijancu.

⁴⁹1 Kr 6,7: tako da se pri zidanju hiše ni slišalo kladivo ne dleto ne kakršno koli železno oro dje.

⁵⁰Prim. 3 Mz 14,34; 13,48.

⁵¹Prim. Flp 3,20.

⁵²1 Kor 9,24: ... res vsi tečejo, ... pa le eden dobi nagrado ...

senčnata drevesa - pod vsakim visokim in košatim drevesom je Izrael obtožen, da je prešuštoval⁵³ -, oni namreč govorijo o vzvišenih rečeh in uporabljajo bohotno zgovornost, niso pa tako tudi ravnali, kakor so govorili. Zato se ne morejo imenovati *kvadraten les*,⁵⁴ ker pri njih življenje in govor nikakor nista v ravnotežju.

Če pa ti delaš barko, če si zbiraš knjižnico, si jo zberi iz preroških in apostolskih govorov ali iz govorov tistih, ki so jim sledili po ravnih črtah vere. In naredi jo *dvonadstropno* in *trinadstropno*. Iz nje se nauči zgodovinskih pripovedi, iz nje spoznavaj *veliko skrivnost*,⁵⁵ ki se dopolnjuje v Kristusu in Cerkvi; iz nje razumi tudi, kako se popravi nravi, odseka grehe, očiti dušo in odstrani vsako vez sužnosti. V njej postavi *gnezda tu in gnezda tam* za razne kreposti in napredovanja.⁵⁶ Seveda jo boš *od znotraj in od zunaj premazal z zemeljsko smolo*,⁵⁷ tako da boš v srcu vero nosil, z usti pa jo izpovedoval, tako da boš imel znotraj védenje, zunaj pa dela, tako da boš stopal dalje znotraj čist <purus> v srcu, zunaj pa čist <castus> na telesu.

Na to barko torej, pa naj jo v skladu z moralno razlago trenutno razumemo kot knjižnico božanskih knjig ali pa kot verno dušo, pa moraš pripeljati tudi živali vsake vrste, ne le čiste, ampak tudi nečiste. Zlahka moremo reči, da kot čiste živali razumemo spomin, izobrazbo, razum, preudarnost, razsodnost in druge podobne lastnosti tistega, kar beremo. O nečistih pa se je težko izreči, ker so označene kot *po dve in dve*.⁵⁸ Vendar pa, kolikor se na tako težkih mestih smemo drzniti, menim, da sta kot nečisti nujno označeni poželjivost in jeza. Ti sta navzoči v vsaki duši glede na to, da pomagata človeku, da greši. Glede na to pa, da brez poželjivosti ne more biti poskrbljeno za nasledstvo v rodu in da brez jeze ne more obstati nobeno poboljševanje in vzgoja, sta označeni kot nujni in vredni ohranitve.

In čeprav je videti, da to razpravljanje ne zadeva moralnega reda, ampak naravnega, smo vendar zaradi izobrazbe spregovorili o tem, kar bi nam v tem trenutku moglo koristiti.

Če ima kdo čas, da bi primerjal in vzporejal Sveto pismo z njim samim in usklajal *duhovno z duhovnim*,⁵⁹ mi je povsem jasno, da bo našel še več skrivnosti <secreta> na tem kraju globokega in tajnega misterija <arcani mysterii>, česar zdaj zaradi omejenega časa ali zaradi utrujenosti poslušalcev nismo mogli predstaviti.

Prosimo pa usmiljenje Vsemogočnega Boga, naj nas *ne naredi samo za poslušalce* svoje besede, ampak tudi za njene *uresničevalce*.⁶⁰ Tudi na naše duše naj pripelje potop in v nas uniči, kar ve, da je treba uničiti, in poživi, kar sodi, da je treba poživiti po našem Gospodu Jezusu Kristusu in po svojem Svetem Duhu. Njemu slava na večne veke vekov. Amen.⁶¹

⁵³Prim. Jer 2,20; 3,6.

⁵⁴Prim. 1 Mz 6,14.

⁵⁵Prim. Ef 5,32.

⁵⁶Trojni sad, ki ga prinese trojno branje.

⁵⁷Prim. 1 Mz 6,14.

⁵⁸Prim. 1 Mz 6,19.

⁵⁹Prim. 1 Kor 2,13: ... tako da duhovne stvari presojava z duhovnimi.

⁶⁰Prim. Jak 1,22: Postanite uresničevalci besede in ne le poslušalci ...

⁶¹Prim. Rim 11,36: ... njemu slava na veke. Amen.